

Medlemsblad for Museumsforeningerne
Nr. 39 Februar 2022

Museum Amager

I dette nummer:

Nyt fra
Museum Amager

Årsglas

Dronning Wilhelminas
besøg i det
danske Holland

Hvor kom
Trein og Isbrandt fra?

Nyt fra
Amagermuseets Venner

Nyt fra Dragør
Museumsforening

Nyt fra Danmarks
Lodsmuseumsforening

Sæsonprogram

Årsmærkat

Museum Amager

Tidsskriftet

»**Museum Amager**«
– medlemsblad for
Museumsforeningerne.
Udkommer

tre gange årligt.
Bladet udgives af

© **Museum Amager**,
der er en selvejende
institution. Museet
driver Amagermuseet,
Dragør Museum,
Danmarks Lodsmuseum
samt Mølstedts Atelier.

ISSN: 1903–8356

Redaktør:

Søren Mentz
sm@museumamager.dk
Inger Kjær Jansen
ingerkjansen129@gmail.com

Opsætning og tryk:

Starco Grafisk
32 53 19 99

Museets hjemmeside

www.museumamager.dk
Omtale af arrangementer,
udstillinger, skoletjeneste
samt åbningstider.

For- og bagside- illustration:

I 2013 blev 500-året
for Christian 2.s
tronbestigelse fejret på
Amagermuseet.
Foto: Dirch Jansen.

Kontakt

Museum Amager

Ndr. Kinkelgade 18 A
2791 Dragør
Tlf. 30 10 88 66
info@museumamager.dk

Museumsleder

Søren Mentz
sm@museumamager.dk
Tlf. 30 10 88 68

Bestyrelsesformand

Carsten Dinesen Maass
maass@stofanet.dk
Tlf. 26 46 10 86

Åbningstider:

Se Museum Amagers hjemmeside:
www.museumamager.dk

Amagermuseets Venner

Formand Bente Walløe Poulsen

Tlf. 40 29 67 26 | bentewp@gmail.com

Bliv medlem af foreningen – kontakt:
Bente Walløe Poulsen

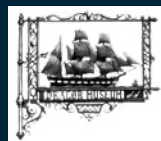

Dragør Museumsforening

Formand Martin Hans Borg

Tlf. 88 18 11 28 | mh4@mail.dk

Bliv medlem af foreningen – kontakt:
Kasserer Ulrik Ankerstjerne
Tlf. 40 80 48 65 | anitaulrik@pc.dk

Danmarks Lodsmuseumsforening

Formand Ida Clementsen

Tlf. 32 53 74 84 | erlanida@stofanet.dk

Bliv medlem af foreningen – kontakt:
Kasserer Niels Andersen
Tlf. 20 76 88 42 | niels@schottandersen.dk
www.danmarkslodsmuseumsforening.dk

Årligt kontingent: 125 kr. i alle tre foreninger.

Nyt fra Museum Amager

Sidste år blev fejringen af 500-året for den hollandske indvandring til Amager udsat på grund af covid-19. Nu forsøger vi igen, og i år kan vi så kombinere 500-året med Amagermuseets 100-års-jubilæum.

Vi har allerede taget arbejdstøjet på, for vi er i fuld gang med at planlægge en stor jubilæumsudstilling med godt 100 historiske genstande fra private hjem, som kan belyse lokalhistoriens betydning for Amager i 2022. Udvalget er gjort af vurderingsekspert Martin Borg, og til udstillingen skal flere rum på Nordgård sættes i stand.

Derudover skal der nyt stråtag på en af længerne. Udstillingen åbner 20. maj, når Dronning Margrethe forhåbentligt besøger museet.

Jubilæet har været en kærkommen anledning til at relancere historien om hollænderbønderne på Amager, ikke kun her hjemme men også i Nederlandene.

I oktober sidste år besøgte jeg Monnickendam og Hoorn sammen med den nederlandske ambassadør til Danmark, Rob Zaagman. Ambassaden havde arrangeret et tæt program med flere møder, som gjorde det muligt for Museum Amager,

**Ved museumsleder
Søren Mentz**

Ebbe Kyrø fotografere
tøndestok til jubilæums-
udstillingen.
Foto: Museum Amager.

at introducere historien om de hollandske bønder, som immigrerede til Amager i begyndelsen af 1500-tallet og etablerede et hollandsk samfund i Store Magleby.

I Museum Amagers jubilæumsbog »Amager – 500 års hollænderhistorie« har sprogforsker Joost Robbe slået fast, at de oprindelige hollandske bønder stammede fra Vestfriesland. Derfor gik turen netop til dette område, hvor første stop var rådhuset i Monnickendam.

Efter modtagelsen i rådhuset førte borgmesteren Marian van der Weele os gennem de smukke gader og fortalte om byens historie.

På Museum de Speeltoren viste Theo Broersen og de frivillige museumsværter rundt og gav en introduktion til områdets historiske udvikling. Vi talte om at etablere et samarbejde mellem de to museer og lave særudstillinger sammen. Forhåbentligt kan Theo besøge Dragør til fastelavn og opleve tøndeslagningen i Store Magleby.

Fra Monnickendam gik turen videre til byen Hoorn og det smukke Westfries Museum, hvor museumsdirektør Ad Geerdink fortalte om museets samling. Også her talte vi om at indlede et forskningssamarbejde.

Besøget i Holland viser, at Amager har en kulturhistorisk fortælling, der har internationalt format.

Sammen med den hollandske ambassade i Danmark og Dragør Kommune kan Museum Amager forhåbentligt udnytte årets jubilæumsfejring til at udbrede historien i såvel Danmark som i Holland. De følgende artikler sætter derfor fokus på den dansk-hollandske forbindelse.

På besøg i Holland. Fra venstre den hollandske ambassadør i Danmark Rob Zaagman, borgmester i Monnickendam, Marian van der Weele, Museum Amagers leder, Søren Mentz og Theo Broersen fra Museum de Speeltoren. Privatfoto.

↑ † Årsglas med bomærke fra Hollandsminde

I Store Magleby sydvest for landsbyens gadekær på Nordre Kinkelgade 34 ligger gården Hollandsminde med sit hvidmalede stuehus. På gårdspladsen ses bomærket flere steder i brostenene ved porten og foran stuehuset.

Hollandsminde har som andre gårde i Store Magleby været udsat for brand mere end én gang, og det betyder, at gårdens nuværende bygninger ikke er de oprindelige. Det nuværende stuehus gik fri, da resten af længerne brændte i oktober 1930. Gårdens udseende og rumdeling var tidligere som en typisk gård i Hollænderbyen.

Gårdens første kendte ejer Gert Corneliusen Bacher (1739–1796) er byens schout i sine 16 sidste leveår. Sammen med hustruen Leisbeth Andersdatter får han fire børn, og den ene af deres sønner overtager Hollandsminde efter dem. Herefter er der to på hinanden følgende par, der på skift ejer gården.

I 1892 overtages gården af den historieinteresserede Dirch Jansen (1855–1936), da han samme år gifter sig med Agth Pieter Bachers, som er datter fra Hollandsminde. Dirch Jansen er en stor samler af genstande med relation til Hollænderbyens historie, og samlingen bliver i 1921 grundlaget for etableringen af Amagermuseet. Parrets datter Trein Jansen og hendes mand handelsgartner Thorvald Petersen (1890–1971) driver gården efter Dirch Jansens død.

Der har hidtil været amagerbrug på Hollandsminde, men nu bygges der store drivhuse på grunden, og der fremelskes over 200 dahlia-sorter samtidig med landbruget. Thorvald Petersen bliver den første formand for Dansk Dahlia Selskab, og han vinder en guldmedalje for en af sine dahliablomster. Efter hans død i 1971 er det parrets søn Claes Scott Magle Pedersen (f. 1935), der overtager Hollandsminde og viderefører dyrkningen af de smukke dahlia-planter.

Siden 1994 har ejerne af gården været Stinna og Jens Glytner, der fortsætter gartneriet – heriblandt med dyrkningen af prydblomster i form af pæoner.

Hollandsmindes bomærke har facon som en pil med to tværgående streger på skæftet. Foto: Lisbeth Jansen efter Herman Ribber: Hollænderbyens Bomærker, 1975.

Ved Lisbeth Jansen

Stuehuset gik fri, da der var brand på gården i 1930. Foto: Lisbeth Jansen.

Foran Hollandsmindes hoveddør ses bomærket tydeligt. Foto: Lisbeth Jansen.

**Årsglasset 2022
kan købes i
Glasseriet
på Magstræde 6
i Dragør**

Dronning Wilhelminas besøg i det danske Holland

Kongeligt hollandsk og dansk besøg for 100 år siden

Ved Inger Kjær Jansen

Den 15. oktober 1921 blev 400-året for den hollandske indvandring til Amager markeret med en festgudstjeneste i Store Magleby Kirke med deltagelse af Kong Christian 10., Dronning Alexandrine, Kronprins Frederik og Prins Knud, kirkeminister J. C. Christensen samt den hollandske gesandtskabssekretær Grev Bentinck. Amagermuseet blev først indviet året efter den 14. juni 1922.

Gennem årene har Amagermuseet knyttet bånd til Holland og landets officielle repræsentanter i Danmark.

I september 1922 kom den hollandske kongefamilie, Dronning Wilhelmina og hendes mand Prins Hendrik på officielt besøg i Danmark. De skulle bl.a. indvie en hollandsk udstilling i København.

Det lykkedes Amagermuseets festkomite fra 1921 at få arrangeret et kongeligt besøg i Store Magleby og Dragør den 7. september 1922 med deltagelse af både den danske og den hollandske kongefamilie.

Dagen før fik museumsforeningens formand, Crilles Z. Jansen, festkomiteens formand, Peter Petersen, formand for Dragør Kommunalbestyrelse, H. P. Greisen, og gårdejer Dirch Jansen tildelt den hollandske Oranje-Nassau Orden af Dronning Wilhelmina.

Der var et mylder af folk alle vegne fra Sundby til Store Magleby og flag foran huse og gårde fra tidlig om morgenen den 7. september.

Ved indkørslen til Store Magleby var rejst to flagstænger med det danske og det hollandske flag og foran Amagermuseet en æresport.

De kongelige ankom kl. 14 og blev modtaget med hurraråb af de mange mennesker, der var stimlet sammen.

De to dronninger fik overrakt blomster af henholdsvis Emma Petersen og Elisabeth Svendsen iført amagerdragt li-

Oranje-Nassau Orden.
Foto: Inger Kjær Jansen.

Æresport ved Amager-museet. Fra venstre ses Kong Christian 10., Dronning Wilhelmina og museets formand Chrilles Z. Jansen med Oranje-Nassau Orden. 1922.
Foto: H. C. Hvilsom, Historisk Arkiv Dragør.

gesom mange andre kvinder og børn, der var opstillet her. De to dronninger viste stor interesse for dragterne.

Museumsforeningens formand, Chrilles Z. Jansen, bød velkommen og omtalte indvandringen 400 år tidligere. Han glædede sig til at vise den hollandske dronning museet og bevise, at:

»Hollændernes Særpræg i Moderlandet nemlig at samle og bevare holdes i Hævd af de danske Efterkommere.«

Dronning Wilhelmina takkede på hollandsk, Kong Christian bemærkede, at journalister noterede ned under hendes tale, og sagde spøgefuldt, at de jo ikke forstod hende.

Inde i museets gård holdt festkomiteens formand, Peter Petersen, Aldershvile, en tale, hvor også han fremhævede amagerens slægtsforbindelse med det hollandske folk. Og han sluttede med et nifoldigt leve for de kongelige.

Til venstre: Modtagelse af Dronning Wilhelmina og til højre Dronning Alexandrine ved Amagermuseet. 1922.

Foto: Historisk Arkiv Dragør.

Til højre: Kvinder i amagerdragter i museets gård. 1922.

Foto: Thv. Larsen. Privatfoto.

Til venstre:
Et mylder af mennesker fulgte de kongelige fra Amagermuseet. Her er vognene ved Aldershvile.
Foto: C. Henrichsen. 1922. Privatfoto.

Til højre:
På Aldershviles gårdsplads var fastelavnsrytterne linet op. 1922.
Foto: C. Henrichsen. Privatfoto.

Efter besøget på museet blev de kongelige transporteret med hestevogne mod Dragør eskorteret af fastelavnsryttere og musikvogn. Men man gjorde holdt på Aldershvile, hvor der blev serveret æggepunch, og fastelavnsrytterne hyldede de kongelige med skålsangen. I luften over gården lavede et fly saltomortaler og et såkaldt »vissent blad« til ære for de kongelige.

Dernæst kørte de kongelige til Dragør efterfulgt af rigtig mange gående, cyklende og kørende tilskuere.

En flagsmykket æresport med påmalet skibe og fiskere var rejst ved indkørslen til Dragør. Til optoget stødte dystløbsdeltagere til i matrostøj og hævdede årer.

På Vestgrønningen var der herefter tøndeslagning. Tønden var malet i de hollandske farver. Efter en rum tid og med ekstra hug på tøndebåndene, blev sidste stump af tønden slået ned af Peter Jørgensen fra Store Magleby Fælle. Han blev herefter hyldet som tøndekonge og fik overrakt et sølvbæger af Kong Christian.

Gennem et espalier af matroser i hvide bluser og med sorte lakhatte bærende på et modelskib, gik turen ned til havnen gennem den flagsmykkede Kongevej. Ifølge aviserne havde dragøerne haft travlt med i nattens løb at hvidte deres huse, så den hollandske dronning kunne se, at man her som i Holland holdt husene fine og propre.

I havnen var bådene også flagsmykket. Havneområdet var en myretue af mennesker, der tog alle midler i brug for både at se de kongelige og det dystløb, der skulle foregå i havnen.

Dystløb kan føres helt tilbage til middelalderen og foregik

Der serveres æggepunch på Aldershvile. I vognen er Kong Christian og Dronning Wilhelmina. Kusken er gårdens ejer Peter Petersen, der veksler et ord med sin hustru, Leisbeth Petersen.
Foto: C. Henrichsen. 1922. Privatfoto.

i søfartsbyer, hvor mandskabet på to robåde kæmper om at få modstanderen først i vandet med hjælp af årene. Det var det første dystløb i Dragør.

De kongelige fik siddepladser ved brohovedet, og kombattanterne kom sejlene i robåde smykket med bøgegrene og georginer.

Inden dysten gik i gang, udbragte løbsdommeren Charles Hansen fra sin båd et leve for Dronning Wilhelmina. Peter Jansen var den første, der faldt i vandet, hans banemand var Anders Jensen.

Desværre måtte de kongelige forlade Dragør, før dysten var færdig, da Dronning Wilhelmina skulle ind til København og åbne den hollandske udstilling.

Vinderen af dystløbet, Georg Schmidt, blev efterfølgende kåret med et sølvbæger skænket af Kongen og overrakt af lodsoldermand Møller. Andenprisen skænket af Dragør Strandhotel gik til Theodor Palm.

Man besluttede, at dystløbene skulle indgå i de kommende havnefester, da man nu havde høstet erfaring for, hvordan de skulle arrangeres.

Der var omkring 50.000 tilskuere til dagens arrangementer, hvoraf de 10.000 blev transporteret med Amagerbanen.

De lokale restauranter fik stor fortjeneste af de mange turister. Det samme gjorde tilrejsende gadehandlere. De lokale butikker holdt lukket pga. festlighederne.

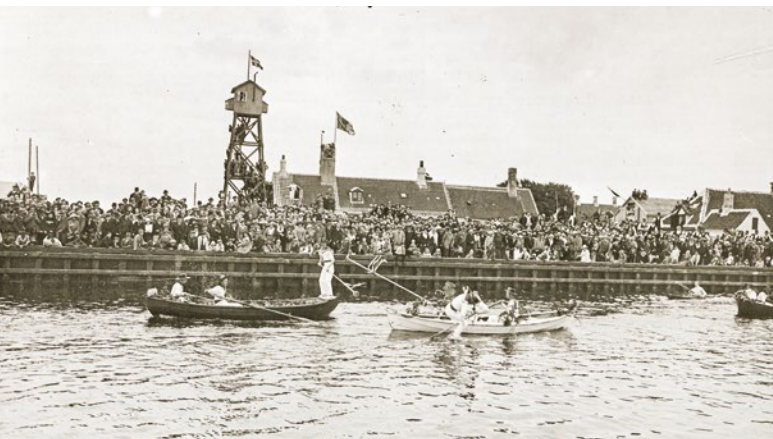
Den festlige dag blev afsluttet med middag på strandhotellet for museumsforeningens medlemmer.

Slagtermester Steffensens butik udsmykket i anledning af den hollandske Dronning Wilhelminas besøg i 1922. Fra venstre Ingeborg Steffensen og Ragnhild Hansen. Foto: Historisk Arkiv Dragør.

Dronning Wilhelmina og prins Hendrik modtages i Dragør. Foto: H.C. Hvilsom. 1922. Historisk Arkiv Dragør.

Dystløbet i Dragør Havn i 1922. Som det fremgår, er der en myretue af mennesker, flere er kravlet op på tage. En af dystløberne er på vej i baljen. Foto: Holger Damgaard, Det Kgl. Bibliotek.

Hvor kom Trein og Isbrandt fra?

*Referat af Joost Robbes foredrag
om amagerhollændernes oprindelse*

**Ved Helle Bjørholm
med velvillig assistance
fra Hanne Bendtsen,
Martin Borg og
Henning Sørensen**

Joost Robbe der fortsætter arbejdet med sit projekt om amagerhollændernes sprog i bogen »Amager Dutch: Reinstating a Unique Minority Language in Danish History« med støtte fra Danmarks Frie Forskningsfond.
Privatfoto.

På invitation fra vores tre museumsforeninger og Historisk Arkiv Dragør kom Joost Robbe til Dragør i november 2021 for at fortælle om sin forskning i amagerhollændernes historie fra et sproghistorisk perspektiv.

Publikum strømmede til – interessen for vores lokale og unikke slægtshistorie er bestemt meget stor. Man vil simpelthen vide, hvor man stammer fra. Og Joost Robbe har nu fastslået med nøjagtig videnskabelig evidens, hvor i Nederlandene de hollandske kolonister kom fra.

Hvorfor inviterede Kong Christian 2. en gruppe hollændere til Danmark? Og hvorfor tog de imod invitationen?

For at forstå det må man bl.a. vide noget om de politiske forhold i Nederlandene i begyndelsen af 1500-tallet, og Robbe gav os et godt overblik.

Siden middelalderen var Nederlandene opsplittet i en række grevskaber, med en udstrakt uafhængighed af fyrstемagten.

I 1493 bliver Nederlandene en del af de habsburgske besiddelser med Margrete af Savoyen som statholder på vegne af den umyndige Karl – den senere Kejser Karl 5. Han er fra 1515 overherre over Nederlandene. Men de enkelte nederlandske byer havde den reelle magt i de nederlandske stater. Adelen var uden reel betydning. En blomstrende handels- og søfartsby som Amsterdam med en selvstændig borgerstand var således et forbillede for Christian 2., der arbejdede for, at København skulle være Nordens handelscentrum. Amager skulle derfor være Københavns spisekammer i kraft af et særligt privilegeret bondesamfund, og som led i Christian 2.'s styrkelse af borger- og bondestanden i hele Danmark. Betegnelsen »Københavns spisekammer« finder vi dog først i langt senere kilder. Men Robbe fremlægger den interessante hypotese, at Amager helt fra begyndelsen i 1520'erne skulle være opland til København med en markedsorienteret produktion af fødevarer ligesom i Nordholland.

Hvordan styrke forbindelsen til Nederlandene og skabe politisk alliance med Europas mægtigste fyrste?

En alliance gennem arrangeret ægteskab var metoden på den tid. Meget passende havde Kejser Karl en søster, Elisabeth af Habsburg, kaldet Isabella, der var vokset op som nederlandsk prinsesse hos sin faster, Margrete af Savoyen. Fjorten år gammel bliver Isabella gift med Christian 2. i 1515 og får navn og titel: Dronning Elisabeth af Danmark.

Robbe kalder ligestrengt år 1515 og brylluppet med Isabella for år nul i amagerhollændernes historie. Robbe tillægger *ikke* Mor Sigbrit og Dyveke den store betydning for aftalen om nederlandsk kolonisering af Amager. Men det har derimod Isabellas status som nederlandsk prinsesse af Habsburg-slægt og søster til Kejser Karl 5.

Krøniken fra byen Hoorn i Vestfriesland fra 1526 – anonym latinsk krønike

Vigtige årsager til hollændernes udvandring var krig og oversvømmelser, der ødelagde landbrugsjorden.

Karl 5. førte krig mod hertugdømmet Geldern i Nederlandene, en krig som bredte sig til Vestfriesland i grevskabet Holland (i dag provinsen Nordholland).

I Vestfriesland var landbruget i 1500–1520'erne intensivt og højt specialiseret havebrug – som det, der opstår på Amager. Vestfriesland leverede landbrugsprodukter – undtagen korn som blev importeret – til byerne, især storbyen Amsterdam. Derimod var der pga. oversvømmelser ikke meget landbrug eller havebrug i Waterland, det område, der har været udpeget som oprindelsesstedet for den hollandske udvandring.

En af de vigtigste kilder til at dokumentere kolonisternes oprindelsessted er krøniken fra byen Hoorn i Vestfriesland, der beskriver byens historie indtil 1526. Her fortælles (oversat fra latin) at:

»I 1519 rejste mange bønder og også nogle borgere fra byen Hoorns retsområde til Danmark for at bo der, under mægling af mester Pieter Goudsmid, borgmester i Hoorn, efter at den danske konge, Christiernus, havde opfordret ham til at sende folk ud af dette land ...«

»Gezicht op Hoorn«
– Hoorn set fra søsiden.
Maleri af Hendrick
Cornelisz Vroom. 1622.
Foto: Westfries
Museum Hoorn.

Robbe kunne fortælle, at borgmesteren, guldsmedemester Pieter Goudsmid, der forhandlede aftalen, havde været i København som personlig guldsmed for Christian 2. omkring 1515. Det underbygger jo i høj grad krønikens troværdighed.

Krøniken fortæller også om en anden bølge af udvandrere i 1520 på omkring 100 mænd med koner og børn fra et større område omkring Hoorn. Dog kan nogle af dem stamme fra Waterland. Men der er kun tale om folk fra Holland – og ikke fra Flandern.

Joost Robbes sproghistoriske dokumentation

De to vigtigste kilder til at dokumentere amagerhollændernes oprindelse ud fra et sproghistorisk perspektiv er (udkastet til) Christian 2.'s privilegiebrev fra 1521 med bilag – nemlig Amagerregistret, som er en navneliste over personer fordelt på de forskellige byer på Amager undtagen Dragør.

Robbe kunne fortælle om privilegiebrevet, at det er skrevet på perfekt nederlandsk. Oprindelsesstedet for udkastet står

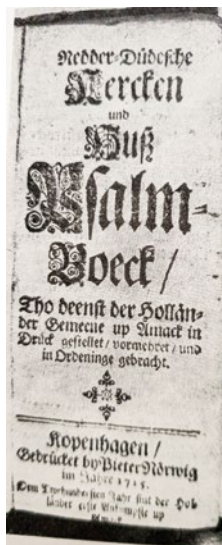
ikke direkte nogen steder, så vi kan ikke med sikkerhed sige, hvor det er forfattet. Men i dokumentet er hollan(t)s(ch) brugt tre gange – i betydningen efter hollandsk ret eller på hollandsk vis. I alle tre tilfælde kan det ikke referere til andet end den jurisdiktion, der gjaldt i grevskabet Holland. Det kan altså oversættes til: »I henhold til de love, der gælder i grevskabet Holland«, og ikke i Flandern eller andre dele af Nederlandene.

Med hensyn til Amagerregistret viser Robbes grundige navneanalyse, at der ud af de ca. 162 forskellige personer i registret er et stort antal fornavne med central-nederlandsk eller

frisisk oprindelse. Det udelukker Flandern som hjemsted, og gør det meget sandsynligt, at de kom fra (Nord-)Holland eller Vestfriesland i grevskabet Holland, i dag provinsen Nordholland. Det er f.eks. navne som Derick, Gherrit, Issebrant og Siebrant. Og familienavne som Bakker og Smit er umiskendeligt vestfrisiske.

At der ikke findes samtidige kilder fra Hollænderbyen, der fortæller om koloniseringen, skyldes svenskernes hærgende invasion i 1658. De brænder Store Magleby og Dragør ned, og schoutens arkiver går til. Men vi ved, at der i 1547 var 24 familier i Hollænderbyen. En del var rejst igen.

Men vi har fire danske kilder – på dansk – fra 1500- og 1600-tallet, der omtaler de nederlandske kolonister som hollændere eller vestfrisere. Det er f.eks. Poul Helgesens smædedigt fra 1523 om Christian 2. og koloniseringen, der taler nedsættende om hollændere på Amagerland. Arild Huitfeldt (1546–1609) er den første danske historiker, der i 1596 skriver om de nederlandske kolonisters oprindelse. Han nævner

Forside af salmebogen fra 1715.
Foto: Inger Kjær Jansen efter Anna William Rasmussen, Hollænderbyen og Store Magleby Kirke. 1968.

»*Waterlandene udi Holland*,« som oprindelsesstedet og skriver videre, at kongen gav dem en by på Amager, som kaldtes Hollænderbyen. Arent Berntsen (1610–1680) beskriver kolonisterne som »*Hollænder af Herkomst*,« og Mikkel Hansen Jernskæg (1654–1711) betegner dem som »West-Friiser.«

Betegnelsen nederlændere bruges ikke, og Robbe konkluderer således, at disse de ældste kilder, der findes om nederlændernes bosættelse på Amager, peger på Waterland eller Vestfriesland, begge i Nordholland, som hjemstedet og ikke på Flandern.

Kolonisternes sprog

I Nordholland var hovedsprogene *Nedder-Düdesch* – dvs. nedertysk, også benævnt plattysk, og vestfrisisk dialekt. Den vestfrisiske dialekt var kolonisternes talesprog. Efter 1600 er også det talte sprog blevet afløst af nedertysk. Det interessante er, at *Nedder-Düdesch* også var normalt skriftsprog i Danmark – men selvfølgelig især i Hollænderbyen.

Robbe havde følgende interessante eksempler på amagerhollændernes særlige sprog:

Mindetavlen med indskriften fra 1611 i muren på Store Magleby Kirke er forfattet på nedertysk med lidt dansk indimellem.

Psalmebogen fra 1715 er skrevet på nedertysk og trykt i København til brug i Hollænderbyen. På titelbladet står der, hvor mange år der er forløbet siden hollændernes ankomst til Amager – 200 år. Originaltekst fra titelbladet:

»*Nedder-Düdesche Kercken und Huss Psalm- Boeck, Tho deenst der Holländer Gemeene up Amack*

in Drück gestellet, vormehret, und in Ordeninge gebracht.

KOPENHAGEN

Gedrucket by Pieter Nörvig im Jahre 1715.

Dem Twehundersten Jahr sint der Holländer erste Ankumpste up Amack.«

Den sidste nedertyske skolebog blev trykt i Danmark i 1788 til brug i Hollænderbyen. Den sidste i verden!

Den sidste person fra Hollænderbyen, der taler nedertysk, afgår ved døden i 1858. Det var Store Magleby's sidste skriver

under schoutstyret – senere landsbyens første sognefoged, gårdejer på Skrivergaarden, Gerdt Corneliussen Bacher (1776–1858).

Låneord af nederlandsk oprindelse på Dragørmål – et par eksempler

På Historisk Arkiv Dragør opbevares skoleinspektør Oluf Egerods ordliste over Dragørmålet fra 1960'erne. (*Listen kan læses på www.dragoerhistorie.dk/laes-om-lokallhistorien/leksikon/d/dialekt/*). Her har Robbe fundet tre eksempler på ord, der med meget stor sandsynlighed kan føres tilbage til vestfrisisk dialekt. Det er ordene *muske* (*gråspurv*), *Vierdiget* (*Tangdiget*) og *omme* (*tiltale til gammel mand*). Muske og Vierdiget er særlig relevante, fordi de går tilbage til dialektord, der kun brugtes i grevskabet Holland.

Joost Robbes hovedkonklusion

»Både på onomastisk [navnetydning] og historisk grundlag kan Holland–Flandern-kontroversen nu afgøres til fordel for Holland. Der kan ikke længere herske tvivl om, at de bønder, der prøvede lykken på Amager i begyndelsen af 1500-tallet, ikke kom fra Flandern, men fra de nordlige Nederlande, og mere specifikt fra området omkring byen Hoorn i Vestfriesland.«

Joost Robbe må siges at have leveret en overbevisende dokumentation for, at Trein og Isbrandt og alle de andre kolonister kom fra området omkring byen Hoorn, Vestfriesland i Nordholland.

Mon ikke man nu kan sætte endegyldigt punktum i kontroversen Holland eller Flandern som oprindelsessted?

Man kan fordybe sig i emnet ved at læse Robbes artikel Sproglige forbindelser mellem Amager og Nordholland i bogen Amager – 500 års hollænderhistorie, Museum Amager 2021.

»Trein og Isbrandt«. Kirkedragt for herre og dame. Foto: Historisk Arkiv Dragør efter Erich Pontoppidan »Kort Efterretning om nogle coloniers eller fremmede folks ankomst og forplantelse her i Danmark, særdeles først om Amagerne og flere fra Nederlandene her ankomne. 1747.

Ved

Bente Walløe Poulsen

Øverst: Th. Philipsen.
Får på Saltholm.
Foto: Dirch Jansen.
Museum Amager.

Nyt fra Amagermuseets Venner

Generalforsamling i Amagermuseets Venner

Tirsdag den 22. marts kl. 19.30 – generalforsamling på Nordgård, Hovedgaden 4

Generalforsamlingens dagsorden offentliggøres i Dragør Nyt i uge 11 og på Museum Amagers hjemmeside

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen skal fremsættes skriftligt – gerne pr. e-mail til adressen: **bentewp@gmail.com** – og være bestyrelsen v. Bente Walløe Poulsen i hænde senest den 1. marts.

Efter generalforsamlingen vil vi drikke en kop kaffe.

Kunstnerne på Saltholm

*Torsdag den 21. april kl. 19.30, Nordgård, Hovedgaden 4.
Foredrag ved cand. mag. i kunsthistorie Tina Høegh Nielsen.*

Tina Høegh Nielsen er tilknyttet Museum Amager og Historisk Arkiv Dragør som kunsthistoriker.

Saltholm har tiltrukket en del kunstnere siden 1800-tallet. De fleste af dem har skildret dyrelivet på øen.

Det åbne, flade land har også været genstand for kunstmalerens opmærksomhed.

Theodor Philipsen er den kunstner, de fleste forbinder med Saltholm i kunsten – først og fremmest hans motiver med græssende køer.

Med Philipsen fulgte en række af hans venner og bekendte, som f.eks. de yngre Fynbo-malere. Efter dem kom andre til. Det gælder både kunstnere vi kender og kunstnere, som med

tiden er blevet glemt. Det sidste gælder Johannes Gerhardt og Axel Skjelborg, som begge arbejdede med motiver fra Saltholm i første halvdel af 1900-tallet.

Den anden halvdel af århundredet kom Saltholm også på lærredet. Theodor Philipsen har ikke patent på Saltholm, som motiv i sin kunst.

Amagerdragter

Fredag den 20. maj er dagen hvor festlighederne i anledning af 500-års jubilæet for amagerhollændernes ankomst til øen finder sted. Samtidig vil vi fejre Amagermuseets 100-årsjubilæum.

Vi håber, at flest mulige personer klædt i amagerdragt vil deltage i festlighederne den 20. maj.

Har du en amagerdragt, kan vi hjælpe med påklædningen. Er du i tvivl om, hvorvidt din dragt er komplet, så afholder vi møder, hvor du kan medbringe din dragt og blive vejledt i brugen af dragten og – om nødvendigt – kan vi supplere med dragtdele, der måtte mangle. Kontakt venligst Bente Walløe Poulsen på tlf. 40 29 67 26 eller på bentewp@gmail.com, hvis du er interesseret i at deltage eller bare ønsker at vide mere om amagerdragten og dens brug.

Amagerklædte voksne og børn ved 475-årsjubilæet i 1996.
Foto: Dirch Jansen.

Nyhedsbrev

Hvis du ønsker at modtage foreningens nyhedsbrev, så send venligst en e-mail til ammu.venner@gmail.com med teksten »Nyhedsbrev – ja tak.«

Ved Helle Bjørholm og
Hanne Bacher Bendtsen

Nyt fra Dragør Museumsforening

Generalforsamling i Dragør Museumsforening

Tirsdag den 15. marts kl. 18 i Festsalen på Wiedergården.

Vi håber, at det i år kan lykkes at få afholdt foreningens generalforsamling, så sæt allerede nu kryds i kalenderen.

Den endelige dagsorden bringes i Dragør Nyt onsdag den 23. februar.

Efter generalforsamlingen vil Tobias Ameland Maltesen fortælle om sin tip-tipoldefar Alfred Lauritz Schmidt, der var skibsfører og skibsreder i Dragør og senere opsynsmand på B&W.

Traditionen tro serverer foreningen efterfølgende skipperlabskovs samt en kølig forfriskning.

Generalforsamlingen er for medlemmer og tilmelding er nødvendig.

Dragørs kvinder

Tirsdag den 5. april kl. 17–19, ved kunsthistoriker Tina Høegh Nielsen. Mødested ved Havnepakhuset, Dragør Besøgscenter på Dragør Havn.

Vi hører ofte om Dragørs mænd. De var næsten alle søfolk eller lodser – men hvad beskæftigede kvinderne sig med?

Tina Høegh Nielsen fortæller både om kvindernes rolle i et samfund, hvor mændene tit var væk hjemmefra i månedsvis. Og hun fortæller om nogle af de kvinder, der satte sig spor i byen; vævere, gåseholdere og landliggermadammer.

Hør også historien om Grith, Trein og Neel, om den frelsende engel, Ellen og om kvindelige kunstnere – og en en-

Til venstre:
Christian Mølsted.
Gæs kommer hjem
fra Saltholm.
Museum Amager.

Til højre:
Olga Lau.
En passiar.
Museum Amager.

kelt kvindelig cykelrytter. Dragørs kvinder var bestemt ikke usynlige!

Hvis vejret tillader, vil Tina Høegh Nielsen starte foredraget med en kort byvandring – ellers er vi i Havnepakhuset under hele foredraget.

Foredraget er gratis og kræver tilmelding

Fredet til evig tid

Onsdag den 18. maj kl. 19. Omvisning på Dragør Kirkegård ved Helle Bjørholm. Mødested på kirkepladsen foran Dragør Kirke.

Fredet til evig tid – det kommer måske ikke til at ske. Men Dragør Kirkegård rummer adskillige gravminder, som er registreret som bevaringsværdige.

Vi går en runde på kirkegården, hvor vi passerer nogle af de bevaringsværdige gravsteder, der fortæller en bid af historien om Dragør og byens borgere.

Udpegning af et gravsted som bevaringsværdigt er en indviklet affære, der bl.a. skal godkendes af provstiet. Men det hører vi mere om.

Undervejs oplever vi også den igangværende fornyelse af kirkegården, hvor der bl.a. er etableret et sted til fordybelse med stenhøj og vandkunst.

Kirkegårdsvandringen er gratis og kræver tilmelding.

Tilmelding til arrangementer

Tilmelding til alle Dragør Museumsforenings arrangementer sker via e-mail hannebacher.bendtsen@gmail.com eller på telefon 25 38 99 74

Nyhedsbrev fra Dragør Museumsforening

Museumsforeningen vil så gerne kunne sende alle medlemmer nyhedsbreve, men på grund af nye dataregler, er vi nødt til at bede jer give skriftlig tilladelse til dette.

Vi tager blanketter med til såvel generalforsamlingen som til de kommende arrangementer, så vi hurtigt kan komme i gang.

Dragør Kirkegård.
Foto: Torben Stender.

Ved Ida Clementsen

»Mågen« tages på land.
Privatfoto.

Nyt fra Danmarks Lodsmuseumsforening

Efterår og vinter på Danmarks Lodsmuseum

Endnu en vinter er gået i coronaens skygge. Det har dog ikke lukket ned for livet i foreningen.

Ravnengruppen arbejder stadig udendørs hver mandag, og har sørget for at deres værksted er kalket, og at lodsstationens vinduer er malet.

Vi nåede at deltage i Levende Låger med et flot vindue, der viste bådmændenes sejlads med Ravnen i en behård isvinter 1899.

Den gamle isbåd Mågen fra 1927 blev sat på land ved siden af Ravnen for at overvintre i sikre omgivelser. Den har overlevet i fineste stand i snart 100 år.

Frivilliggruppens årlige julefrokost blev afviklet sidst i november under meget hyggelige omstændigheder.

Generalforsamling i Danmarks Lodsmuseumsforening

Tirsdag den 29. marts kl. 19.30 i Havnepakhuset.

Efter et par år med uregelmæssigheder på grund af corona, håber vi i år at vende tilbage til normale tider,

For at have stemmeret skal der indbetales årskontingent 125 kr. pr. person inden generalforsamlingen på konto i Danske Bank, konto 9570 – 12987927.

Foreningen serverer øl og vand.

Gammelt lodsflag vajer over »Ravnen«

Den gamle lodsbåd Ravnens frivilliggruppe har erhvervet et gammelt lodsflag. Flaget er doneret af maskinmester Bent Hansen.

Lodsflaget er et Dannebrog med en 18 cm bred hvid kant hele vejen rundt. Flaget er i en bog fra 1917 benævnt som et lodskaldeflag.

Frivilliggruppen hejser flaget på masten ved »Ravnen«, når der arbejdes med at restaurere båden og ved særlige lejligheder.

I 1826, da lodsstationen stod færdig, fik lodserne tilladelse til at flage med et specielt udformet splitflag.

Lodsflaget med en hvid vandret felt over et rødt felt er det flag der sættes på lodsbåden.

Ved Erian Holtehus

Splitflag på lodstårnet.
Privatfoto.

Lodsflaget vajer igen
over »Ravnen«.
Foto: Birger Møllesø.

Fastelavn 2016.
Foto: Dirch Jansen.

Sæsonprogram

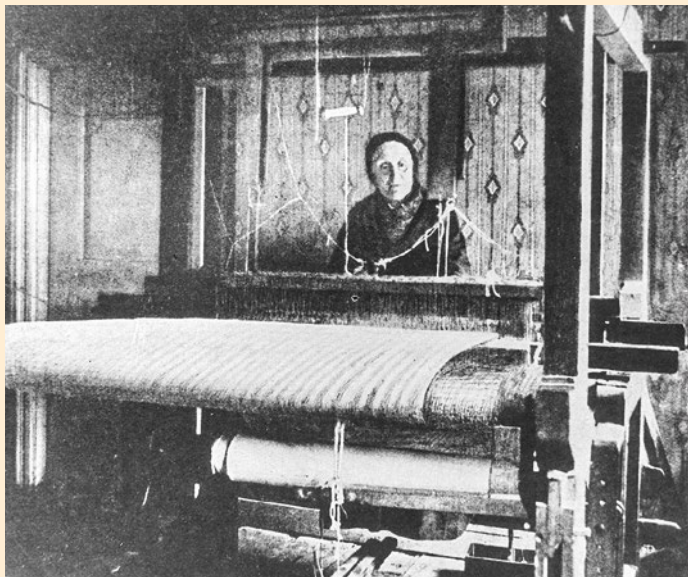
- 28. februar kl. 14–18**   **Fastelavnsmandag på Amagermuseet.**
- 15. marts kl. 18**   **Generalforsamling i Dragør Museumsforening.**
I festsalen på Wiedergården.
- 22. marts kl. 19.30**   **Generalforsamling i Amagermuseets Venner.**
På Nordgård, Hovedgaden 4.
- 29. marts kl. 19.30**   **Generalforsamling i Danmarks Lodsmuseumsforening.**
I Havnepakhuset, Dragør Besøgscenter på Dragør Havn.
- 5. april kl. 17–19**   **Dragørs kvinder.** Ved kunsthistoriker Tina Høegh Nielsen.
Mødested ved Havnepakhuset, Dragør Besøgscenter på
Dragør Havn.

Kunstnerne på Saltholm. Foredrag ved kunsthistoriker Tina Høegh Nielsen. Nordgård, Hovedgaden 4.

21. april kl. 19.30

Fredet til evig tid. Omvisning på Dragør Kirkegård ved Helle Bjorholm. Mødested på kirkepladsen foran Dragør Kirke.

18. maj kl. 19

Neel Claes Bødker ved væven. Ca. 1924.
Foto: Historisk Arkiv Dragør.

Årsmærkat til museumsforeningerne

Dit medlemskort er kun gyldigt med aktuelt årsmærkat. Husk at underskrive kortet på bagsiden, så det ikke bliver misbrugt. Hvis mærkaten mangler, så kontakt din forening – se side 2.

Andre læsere kan også blive ejer af årskortet ved indmeldelse i foreningerne.

Årsmærkat.

Navn

(skriv med blokbogstaver i feltet nedenfor)

Kortet er kun gyldigt med årsmærke.
Kortet er personligt og gælder, så længe man er medlem.

www.museumamager.dk

Eksempel på, hvordan mærkaten skal sidde.

POST

B

PP

DANMARK

